

Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

05 august 2014

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte – Petru Ursache,

Judecători – Constantin Alerguș, Ion Guzun, Petru Moraru, Oleg Sternioală,

a judecat, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de avocatul Radu Sergiu în numele inculpatului Nacu Vitalie, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 ianuarie 2014, în cauza penală în privința lui

Nacu Vitalie Petru,

născut la 25 iunie 1973, originar din r-nul Nisporeni, s. Grozești, domiciliat în or. Nisporeni, str. Victoriei 72.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

1. de la 27 februarie 2013 - pînă la 21 noiembrie 2013 (instanța de fond);

2. de la 18 decembrie 2013 - pînă la 27 ianuarie 2014 (instanța de apel);

3. de la 11 iunie 2014 - pînă la 05 august 2014 (instanța de recurs ordinar).

Procedura prevăzută de art.431 alin. (1) pct.1¹⁾ Cod de procedură penală legal executată.

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Strășeni din 21 noiembrie 2013, Nacu Vitalie a fost condamnat în baza art. 264 alin.(1) Cod penal, la amendă în mărime de 300 unități convenționale, echivalentul a 6000 lei, fără privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport.

2. Pentru a pronunța sentința instanța de fond a reținut că Nacu Vitalie, la 30 noiembrie 2012, aproximativ la ora 18³⁰, conducînd automobilul de model „Opel Vectra”, cu n/î NS AI 306, deplasîndu-se în direcția or. Chișinău, pe traseul R-1 Chișinău-Ungheni, ajungînd la intersecția cu drumul

spre s. Roșcani, r-nul Strășeni, km 19 + 600 m., a stopat automobilul condus după rutiera care s-a oprit în față, pe partea dreaptă a carosabilului, din care a coborât pasagerul Mereuța Andrei. Văzînd că pietonul Mereuța A. se află pe partea dreaptă a carosabilului și intenționează să traverseze drumul, prin ce îi crează obstacol pentru circulație, a încălcat prevederile art. 45 alin.(1) lit. b), d) și alin.(2) al Regulamentului Circulației Rutiere care prevede că: *”Conducătorul trebuie să conducă vehiculul în conformitate cu limita de viteză stabilită, ținînd permanent seama de următorii factori: dexteritatea în conducere care i-ar permite să prevadă situațiile periculoase; situația rutieră. În cazul în care în limita vizibilității apar obstacole care pot fi observate de conducător, el trebuie să reducă viteza sau chiar să oprească, pentru a nu pune în pericol siguranța traficului, unde a început a efectua manevra de deplasare cu ocolire a pietonului, fără a se asigura că aceasta nu va pune în pericol siguranța traficului, intrînd pe contrasens, la mijlocul traseului, unde, a tamponat pietonul Mereuța A., care traversa partea carosabilă a drumului.*

În rezultatul tamponării, părții vătămate, potrivit raportului de expertiză medico-legală nr. 07 din 21 ianuarie 2013, i-au fost cauzate vătămări corporale medii.

3. Împotriva sentinței au declarat apel acuzatorul de stat și avocatul Grigoraș M. în numele părții vătămate, care au solicitat:

- procurorul, casarea sentinței, din motivul blîndeții pedepsei, pronunțarea unei noi hotărîri, de condamnare a lui Nacu Vitalie în baza art. 264 alin.(1) Cod penal la 3 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 2 ani, iar în temeiul art. 90 Cod penal, executarea pedepsei închisorii să fie suspendată condiționat pe un termen de probă de 3 ani. Instanța de fond nu a ținut cont de criteriile generale de individualizare a pedepsei și anume că inculpatul nu a recunoscut vina în comiterea infracțiunii, nu s-a căit de cele comise, precum nici nu a reperat prejudiciul cauzat prin infracțiune, anterior acesta a fost condamnat pentru o infracțiune similară, deasemenea soldat cu cauzarea leziunilor corporale.

- avocatul Grigoraș M. în numele părții vătămate, casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărîri cu stabilirea unei pedepse mai aspre, din motiv că inculpatul anterior a fost judecat pentru o infracțiune similară. Consideră, că la momentul comiterii infracțiunii Nacu V. era în stare de

ebrietate, deoarece a refuzat să treacă controlul medical, precum și pe cauză nu au fost audiați un șir de martori care puteau să confirme circumstanțele comiterii accidentului rutier.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 ianuarie 2014, au fost admise apelurile declarate, casată parțial sentința contestată și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit ordinii stabilite pentru prima instanță, prin care:

- Nacu Vitalie a fost condamnat în baza art. 264 alin. (1) Cod penal la 1 an închisoare, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 1 an.

În temeiul art. 90 Cod penal, executarea pedepsei închisorii a fost suspendată condiționat pe un termen de probă de 1 an.

Acțiunea civilă a fost admisă parțial și s-a dispus încasarea de la Nacu Vitalie în beneficiul lui Mereuța Andrei, prejudiciul moral în sumă de 5000 lei și a cheltuielilor de judecată în mărime de 5000 lei, iar în partea încasării prejudiciului material, a fost admisă în principiu, urmînd ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea civilă.

5. În motivarea soluției instanța a menționat, că instanța de fond corect a apreciat circumstanțele de fapt și de drept, probele au fost apreciate în modul corespunzător, acțiunile inculpatului corect au fost încadrate în prevederile art. 264 alin. (1) Cod penal.

Referitor la pedeapsa principală stabilită inculpatului, instanța a conchis că aceasta incorect a fost individualizată de către instanța de fond, precum și neaplicarea pedepsei complementare, menționînd că în speță, careva circumstanțe atenuante nu au fost stabilite, iar caracteristica pozitivă de la locul de trai, aflarea în relații de căsătorie, prezența antecedentelor penale stinse, nu pot constitui circumstanțe atenuante, dar caracterizează persoana inculpatului. La fel, a menționat că nu poate fi reținută – *contribuirea activă la descoperirea infracțiunii*, deoarece inculpatul nu a recunoscut vina și nu s-a căit în cele săvîrșite.

Totodată, partea vătămată în urma acțiunilor inculpatului a fost încadrat în grad de dezabilitate mediu, păstrîndu-și 60% capacitatea de muncă, iar la momentul actual infracțiunea de încălcare a regulilor de securitate a circulației și de exploatare a mijloacelor de transport, soldate cu

vătămare medie a integrității corporale și a sănătății din imprudență, se comit cu o frecvență sporită, ceea ce majorează gradul prejudiciabil a acestora și rezonanța lor socială, iar măsura de constrângere cu caracter pecuniar aplicată inculpatului nu va restabili echitatea socială, corectarea ultimului, prevenirea din partea acestuia, precum și a altor persoane de noi infracțiuni, existînd riscul ca, în situația în care, cunoscîndu-se că pentru astfel de infracțiuni se aplică o pedeapsă sub formă de amendă, fără privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport, ceilalți membri ai societății ar putea să nu sesizeze pericolul social a infracțiunii nominalizate și cunoscînd despre asemenea pedepse penale, vor fi predispuși de a încălca Regulamentul Circulației Rutiere, fără a fi aspru pedepsiți pentru cele comise și consecințele survenite.

Referitor la acțiunea civilă înaintată de partea vătămată, instanța de apel a menționat că, nici la urmărirea penală, cît și în instanța de fond Mereuța A. nu a înaintat acțiune civilă în conformitate cu art. 221 Cod de procedură penală, nefăcînd declarații în sensul că ar fi suportat careva prejudicii materiale sau morale, precum și cheltuieli de judecată.

Astfel, instanța a conchis că reieșind din suferințele psihice care au fost cauzate părții vătămate prin acțiunile lui Nacu V. în urma accidentului rutier, care nu se supun aprecierii, precum și că victima a avut pierderi a 60 % din capacitatea de muncă, instanța de apel a considerat că părții vătămate Mereuța A. este necesar să i se acorde compensații pentru dauna morală cauzată în mărime de 5000 lei, care este echitabilă și suficientă, precum și 5000 lei cheltuielile de judecată care sunt probate prin copia bonului de plată seria EO nr.589265 din 13.11.2013 (f.d.185).

Cît privește încasarea prejudiciului material, instanța a menționat că pretențiile părții vătămate nu sunt probate în modul cuvenit, deoarece prejudiciul invocat conține elemente care nu pot fi supuse calculului, fiindcă orice evaluare nu poate fi decît speculativă, prin urmare, instanța a concluzionat că, în această parte acțiunea civilă urmează a fi admisă în principiu, urmînd ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile.

6. Împotriva deciziei instanței de apel a declarat recurs ordinar avocatul

Radu Sergiu în numele inculpatului, care invocând ca temei de drept prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 8), 10) Cod de procedură penală, solicită casarea hotărârii contestate cu menținerea sentinței instanței de fond, deoarece decizia instanței de apel este ilegală, fiindcă concluziile sale nu au fost întemeiate pe probele cercetate în sedința de judecată.

Învinuirea înaintată lui Nacu V. este declarativă, subiectivă și contradictorie, bazată pe declarațiile părții vătămate. În speță, vinovat de accident este pietonul care a încălcat grav și neglijent RCR la traversarea carosabilului, în locurile interzise pentru traversare, ori semn rutier și marcaj respectiv, care ar semnaliza existența traversării pietonale în locul accidentului nu există.

Procesul-verbal de cercetare la fața locului este întocmit cu grave încălcări ale Codului de procedură penală, deoarece nu este indicat locul tamponării pietonului, lipsește semnătura lui Nacu V. că a participat la cercetare.

Inculpatul, acceptând sancțiunea aplicată acestuia de prima instanță, nu a dorit să o conteste cu apel, iar instanța i-a înrăutățit situația, care i-a aplicat o pedeapsă foarte aspră.

Prin ordonanța din 21 ianuarie 2013, Mereuța A. a fost recunoscut parte civilă, avînd pretenții în mărime de 8000 lei, iar ulterior, la întrebarea avocatului dacă are pretenții față de inculpat, acesta a răspuns, că le va înainta după terminarea tratamentului.

Totodată, instanța de apel, a încălcat grav prevederile normei procesual penale, deoarece a primit acțiunea civilă la etapa apelului, contrar art. 221 alin.(1) Cod de procedură penală, care prevede că, *acțiunea civilă în procesul penal se înaintează în baza cererii scrise a părții civile sau a reprezentantului ei în orice moment de la pornirea procesului penal pînă la terminarea cercetării judecătorești*", iar norma art. 376 alin. (2) CPP stipulează momentul, cînd este finalizată cercetarea judecătorească și anume că, *dacă nu au fost formulate cereri sau demersuri noi după soluționarea cererilor și demersurilor formulate și îndeplinirea în cazurile necesare a acțiunilor procesuale suplimentare, președintele ședinței de judecată declară cercetarea judecătorească terminată*.

Astfel, acțiunea civilă înaintată de partea vătămată urma să nu fie primită spre examinare, iar partea civilă putea să o înainteze în ordinea

procedurii civile. Prin urmare, probelor anexate la acțiunea civilă nu li s-a dat aprecierea cuvenită, fiind încălcată procedura soluționării acesteia.

7. Judecând recursul ordinar declarat în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal lărgit consideră că recursul urmează a fi admis, din următoarele considerente.

Potrivit art. 435 alin. (1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul instanța este în drept să admită recursul, cu casarea totală sau parțială a hotărîrii atacate și să rejudece cauza, cu pronunțarea unei noi hotărîri, dacă nu se agravează situația condamnatului.

Instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de apel, inclusiv și să o caseze parțial, atunci cînd se constată comiterea unei erori de drept, care a dus la adoptarea unei hotărîri ilegale.

Conform art. 384 alin. (3), 410 alin. (1), 414 alin. (1), 417 alin. (1) pct. 8), 419 Cod de procedură penală, instanța de apel, judecînd apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate pe baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din dosar, iar rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător.

Decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus, după caz, la respingerea sau admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției respective.

În latura penală, Colegiul penal lărgit constată că decizia instanței de apel este legală și întemeiată, și relevă următoarele.

Din textul recursului declarat, în care se critică măsura de pedeapsă, avocatul inculpatului invocă că la stabilirea pedepsei de către instanța de apel nu s-a ținut seama în deplină măsură de criteriile generale de individualizare a pedepsei prevăzute de art. 75 Cod penal, care permit stabilirea unei pedepse mai blînde.

În sensul art. 61 Cod penal, pedeapsa penală este o măsură de constrîngere statală și un mijloc de corectare și reeducare a condamnatului și se aplică persoanelor care au săvîrșit infracțiuni, cauzînd anumite lipsuri și restricții drepturilor lor, avînd drept scop restabilirea echității sociale, corectarea acestuia, precum și prevenirea săvîrșirii de noi infracțiuni, atît din

partea condamnaților, cât și din partea altor persoane.

Conform art. 75 Cod penal, persoanei recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate în Partea specială și în strictă conformitate cu dispozițiile Părții generale a prezentului Cod.

Totodată, la stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată are obligația să țină seama de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

Din decizia instanței de apel, se constată că, la stabilirea și aplicarea pedepsei inculpatului Nacu Vitalie, instanța a ținut seama de criteriile generale de individualizare a pedepsei, de gravitatea infracțiunii săvârșite, de toate circumstanțele cauzei care agravează ori atenuează răspunderea, de persoana celui vinovat, precum și de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării acestuia, corect considerînd că acesta urmează să execute 1 an închisoare, pedeapsă care a fost suspendată condiționat pe un termen de probă de 1 an, totodată, s-a dispus privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 1 an, care a fost stabilită în limitele sancțiunii prevăzute de art. 264 alin.(1) Cod penal.

Cu referire la soluționarea acțiunii civile în procesul penal, Colegiul penal lărgit, reieșind din materialele cauzei, constată că instanța de apel a adoptat o soluție greșită sub acest aspect, din următoarele motive.

Potrivit materialelor cauzei, partea vătămată Mereuța Andrei pe parcursul examinării cauzei în instanța de fond careva acțiune civilă nu a înaintat față de inculpatul Nacu V., însă a depus acțiune civilă împreună cu apelul la data de 03 decembrie 2013 (f.d.182-184), solicitînd ca să fie încasat de la inculpat în beneficiul său prejudiciul moral în sumă de 100.000 lei, prejudiciul material de 3217,63 lei și cheltuielile de judecată – 5000 lei (f.d.184).

Din textul deciziei instanței de apel, rezultă că, instanța de apel a admis apelurile declarate, casînd sentința parțial și pronunțînd o nouă hotărîre,

potrivit modului stabilit pentru prima instanță, potrivit căruia Nacu Vitalie a fost condamnat în baza art. 264 alin. (1) Cod penal la 1 an închisoare, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 1 an, executarea pedepsei închisorii fiind suspendată condiționat pe un termen de probă de 1 an.

Totodată, a dispus încasarea de la inculpatul Nacu Vitalie în beneficiul părții vătămate Mereuța Andrei prejudiciul moral în mărime de 5000 lei și a cheltuielilor de judecată de 5000 lei.

Acțiunea civilă privind încasarea prejudiciului material, a fost admisă în principiu, urmînd ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile.

Potrivit art. 23 alin. (2) Cod de procedură penală, victima unei fapte care constituie componentă de infracțiune este în drept să ceară, în condițiile prezentului cod, pornirea unei cauze penale, să participe la procesul penal în calitate de parte vătămată și să-i fie reparate prejudiciile morale, fizice și materiale.

Colegiul penal reține, că în temeiul art. 219 alin. (1) Cod de procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal poate fi intentată la cererea persoanelor fizice sau juridice cărora le-au fost cauzate prejudicii materiale, morale sau, după caz, le-a fost adusă daună reputației profesionale nemijlocit prin fapta (acțiunea sau inacțiunea) interzisă de legea penală sau în legătură cu săvîrșirea acesteia.

Persoanele fizice și juridice cărora le-a fost cauzat prejudiciu nemijlocit prin acțiunile interzise de legea penală pot înainta o acțiune civilă privitor la despăgubire prin:

1) restituirea în natură a obiectelor sau a contravalorii bunurilor pierdute ori nimicite în urma săvîrșirii faptei interzise de legea penală;

2) compensarea cheltuielilor pentru procurarea bunurilor pierdute ori nimicite sau restabilirea calității, aspectului comercial, precum și repararea bunurilor deteriorate;

3) compensarea venitului ratat în urma acțiunilor interzise de legea penală;

4) repararea prejudiciului moral sau, după caz, a daunei aduse reputației

profesionale.

Prejudiciul material se consideră legat de săvârșirea acțiunii interzise de legea penală dacă el se exprimă în cheltuieli pentru:

- 1) tratamentul părții vătămate și îngrijirea acesteia;
- 2) înmormântarea părții vătămate;
- 3) plata sumelor de asigurare, indemnizațiilor și pensiilor;
- 4) executarea contractului de depozit al bunurilor.

Prevederile art. 219 alin.(5), 221 alin. (1) Cod de procedură penală, reglementează că acțiunea civilă în procesul penal se înaintează în baza cererii scrise a părții civile sau a reprezentantului ei în orice moment de la pornirea procesului penal pînă la terminarea cercetării judecătorești.

Persoana fizică sau juridică care a înaintat acțiunea civilă, prin ordonanța organului de urmărire penală ori prin încheierea instanței de judecată, este recunoscută în calitate de partea civilă.

Din materialele cauzei, se constată că prin ordonanța de recunoaștere în calitate de partea vătămată din 21 ianuarie 2013, Mereuța Andrei a fost recunoscut în această calitate (f.d. 34).

Ulterior, atît în cadrul urmăririi penale, cît și la faza judecării cauzei în instanța de fond, partea vătămată nu a înaintat acțiune civilă către inculpatul Nacu V., precum și fiind audiat în cadrul ședinței instanței de fond acesta nu a menționat nimic *despre înaintarea acțiunii civile* (f.d. 127-129).

Sub acest aspect, Colegiul conchide că instanța de apel, la judecarea apelului, efectuează o verificare multilaterală de fapt și de drept a sentinței, numai în măsura în care hotărîrea a fost atacată, în baza materialelor din dosar doar în privința acelor fapte care au format obiectul judecării în prima instanță, prevederi stipulate în explicațiile date de către Plenul Curții Supreme de Justiție în Hotărîrea nr. 22 din 12 decembrie 2005 cu modificările ulterioare, „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel”, unde în pct. 5.4. este prevăzut că: „Partea civilă și partea civilmente responsabilă sînt în drept de a ataca hotărîrea cu apel numai în ce privește latura civilă a cauzei. Partea civilă și partea civilmente responsabilă pot invoca și aspecte legate de latura penală a cauzei, dacă aceasta are rezonanță asupra modului de soluționare a laturii civile, cum

ar fi legătura de cauzalitate dintre infracțiune și prejudiciul ce se urmărește. Examinarea aspectelor legate de latura penală la apelul părți civile nu poate agrava situația inculpatului. Partea civilmente responsabilă poate face apel numai referitor la despăgubirile la care a fost obligată potrivit sentinței. Faptul că persoana a înaintat acțiunea, dar nu și-a formulat pretenția pînă la pronunțarea sentinței, nu o lipsește de dreptul de a-și concretiza pretențiile în fața instanței de apel. În cazul cînd persoana nu a făcut aceste declarații de constiuire ca parte civilă și nu a solicitat despăgubiri în fața primei instanțe, ea va pierde dreptul de a face aceasta în fața instanței de apel".

Astfel, Colegiul penal menționează că, prejudiciile materiale și morale solicitate de partea vătămată Mereuța Andrei, puteau fi încasate de la inculpatul Nacu V., în cazul în care partea vătămată ar fi înaintat o acțiune civilă împotriva acestuia, solicitînd recuperarea prejudiciilor cauzate prin săvîrșirea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (1) Cod penal, prevederi stipulate în art. 221 alin.(1) Cod de procedură penală, ceea ce nu confirmă materialele cauzei.

Reieșind din circumstanțele indicate, Colegiul penal lărgit casează decizia instanței de apel în latura civilă, deoarece partea vătămată nu a înaintat acțiune civilă pînă la terminarea cercetării judecătorești în instanța de fond, iar instanța de apel, la judecarea cauzei, verifică legalitatea hotărîrii atacate, în privința acelor fapte care au format obiectul judecării în prima instanță.

Mai mult ca atît, instanța de apel a casat sentința parțial în latura penală și a rejudecat cauza conform modului stabilit pentru prima instanță doar în partea pedepsei.

Colegiul penal reține că, potrivit art. 221 alin. (5) Cod de procedură penală, persoana care nu a înaintat acțiunea civilă în cadrul procesului penal, precum și persoana a cărei acțiune civilă a rămas nesoluționată, au dreptul de a înainta o asemenea acțiune în ordinea procedurii civile. Colegiul consideră că decizia instanței de apel urmează a fi casată parțial, în latura civilă, cu explicarea că partea vătămată Mereuța Andrei este în drept să se adreseze cu pretenții de ordin material și moral în ordinea procedurii civile.

8. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Admite recursul ordinar declarat de avocatul Radu Sergiu în numele inculpatului Nacu Vitalie, casează parțial decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 ianuarie 2014, în latura civilă, rejudecă cauza și pronunță o nouă hotărâre, după cum urmează.

Acțiunea civilă înaintată de partea vătămată Mereuța Andrei se lasă fără examinare.

Se explică părții vătămate dreptul de a se adresa cu acțiune în ordinea procedurii civile.

În rest, dispozițiile hotărârii contestate se mențin.

Decizia este irevocabilă, publicată la 19 august 2014.

Președinte

Petru Ursache

Judecători

Constantin Alerguș

Ion Guzun

Petru Moraru

Oleg Sternioală